

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Робоча програма
навчальної дисципліни
"ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ"
для слухачів магістратури за спеціальністю
8.15010002 "Державна служба"
всіх форм навчання

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016

Затверджено на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки.
Протокол № 11 від 30.03.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач Г. М. Шумська

Р 58 **Робоча** програма навчальної дисципліни "Державне регулювання економіки" для слухачів магістратури за спеціальністю 8.15010002 "Державна служба" всіх форм навчання : [Електронне видання] / уклад. Г. М. Шумська. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 40 с.

Подано кваліфікаційні вимоги до слухачів магістратури у сфері державного регулювання економіки, тематичний план навчальної дисципліни, її зміст за модулями та темами, плани лекцій, семінарських (практичних) занять, методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи слухачів, у тому числі контрольні запитання для самодіагностики, методичку активізації процесу навчання.

Рекомендовано для слухачів магістратури за спеціальністю 8.15010002 "Державна служба" всіх форм навчання.

Вступ

Практика державного регулювання національної економіки розвинутих країн за останні десятиліття свідчить, що економічного розвитку можна досягти за ринкових умов у поєднанні з ефективною регулятивною функцією держави. Прогресивний розвиток економіки можливий лише за умов ефективного, продуманого механізму державного регулювання процесів економічного та соціального розвитку. Означений безперечний факт актуалізує вивчення комплексу проблем, що мають безпосередній вплив на процес регулювання економіки та економічну політику. Конкретні напрями, форми та масштаби державного регулювання економіки визначаються характером і гостротою економічних, соціальних, екологічних та інших проблем у будь-якій країні певного періоду.

Державне регулювання економіки є сферою діяльності, що заслуговує на уважне вивчення внаслідок важливості її для загальної освіти слухача, а також як однієї із базових спеціальних дисциплін підготовки магістра з державної служби.

Навчальна дисципліна "Державне регулювання економіки" посідає важливе місце у навчальному процесі, оскільки надає методологічні, методичні знання, допомагає сформувати практичне вміння щодо аналізу, оцінки і розробки заходів щодо реалізації економічної політики в Україні. Вона спрямована на узагальнення економічної практики в теоретичних положеннях і обґрунтування на цих засадах дій державних органів управління, які б не вступали в суперечності і були адекватними сучасним проблемам.

Вивчення дисципліни "Державне регулювання економіки" сприятиме підвищенню рівня загальноекономічної підготовки слухачів, формуванню у них навичок науково-аналітичного опрацювання проблем з позицій державних інтересів.

Навчальна дисципліна "Державне регулювання економіки" є однією з навчальних дисциплін, що вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "магістр" за спеціальністю 8.15010002 "Державна служба".

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 2,5	Галузь знань 1501 "Державне управління"	Вибіркова
Змістових модулів – 2	Спеціальність 8.15010002 "Державна служба"	Рік підготовки: 2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр: 3-й
Тижневих годин: аудиторних – 2; самостійної роботи слухача – 6	Освітній ступінь: магістр	Лекції: 4 год.
		Семінарські, практичні: 16 год.
		Самостійна робота: 66 год.
		Вид контролю: екзамен
		4 год.

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить 29 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни "Державне регулювання економіки" є з'ясування специфіки основних механізмів державного регулювання господарських процесів, ознайомлення з основними формами і методами їх реалізації в сучасних умовах України, визначення актуальних проблем реалізації економічної політики в Україні та засобів їх розв'язання.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

сформувати компетентності щодо використання основних механізмів державного регулювання господарських процесів;

ознайомити з основними формами і методами реалізації механізмів державного регулювання господарських процесів у сучасних умовах України;

сформувати здатність до визначення актуальних проблем реалізації економічної політики в Україні та засобів їх розв'язання;

навчитися розробляти пропозиції з ефективного державного регулювання соціально-економічних процесів у країні;

сформувати здатність аналізувати економічну політику за провідними напрямками її реалізації в сучасних умовах України.

Об'єктом навчальної дисципліни є процес державного регулювання економіки та механізм реалізації економічної політики держави в умовах суспільних трансформацій.

Предметом навчальної дисципліни є засвоєння фундаментальних і прикладних засад державного управління господарськими процесами та механізмів реалізації фінансово-економічної політики держави в умовах суспільних трансформацій.

Зміст даної навчальної дисципліни є логічним продовженням та має змістовно-методичні зв'язки з такими дисциплінами як "Економіка", "Соціальна і гуманітарна політика", "Державне управління", "Державна служба", "Правове забезпечення державного регулювання", "Фінансове регулювання економіки" та ін.

У процесі навчання слухачі отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота слухачів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни слухач повинен:

знати:

понятійний апарат та методологію дослідження проблем у сфері здійснення державного регулювання економіки;

економічну сутність, принципи, об'єкти, суб'єкти й інструменти державного регулювання економіки у країні;

теоретичні аспекти державної економічної політики та основні складові механізму її реалізації у країні;

методологічні основи розрахунку основних макроекономічних показників відповідно до системи національних рахунків, яку використовує Україна;

сутність економічного зростання;

нормативно-правові основи функціонування підприємництва в Україні;

економічну сутність структурної політики, основні її принципи й інструменти реалізації;

технологію проведення аналізу різних видів економічної політики в країні на макро- і мезорівнях;

вміти:

використовувати загальнонаукові та конкретнонаукові методи для дослідження механізму державного регулювання економіки у країні;

обґрунтовувати критерії для оцінювання наслідків прийнятих управлінських рішень з реалізації тієї чи іншої державної економічної політики у країні;

розраховувати основні макроекономічні показники в країні та застосовувати їх економічну сутність для ефективного державного регулювання економіки країни;

визначати основні показники, що характеризують економічне зростання (спад) в країні, та застосовувати їх у процесі державного регулювання економіки країни;

обирати доцільні інструменти державного регулювання підприємства та регуляторного впливу на господарські процеси на різних рівнях державного управління;

розраховувати основні показники, що характеризують ефективність реалізації структурної та інноваційно-інвестиційної політики в країні, та застосовувати їх для ефективного державного регулювання економіки країни;

проводити аналіз різних видів економічної політики в країні на державному та регіональному рівнях.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню слухачами професійними **компетентностями**, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують слухачі після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ДРЕ* 1	Використовувати механізм дієвого державного регулювання господарських процесів у країні та її регіонах	Визначати мету та обґрунтовувати ефективні напрями державного регулювання господарських процесів на макро- та мезорівнях
		Використовувати методи й інструменти державного регулювання економіки країни та її регіонів
		Оцінювати вплив застосування різних інструментів, стратегій державного управління на основні макроекономічні параметри розвитку країни
		Застосовувати показники оцінки ефективності державного регулювання економікою країни та її регіонів
		Приймати управлінські рішення щодо модернізації державного регулювання економіки та економічної політики, використовуючи європейські підходи та вітчизняний досвід

1	2	3
ДРЕ 2	Обґрунтовувати напрями ефективної реалізації державної економічної політики на макро- та мезорівнях	Визначати технологію розробки та реалізації державної економічної політики країни
		Оцінювати вплив застосування різних інструментів і методів реалізації економічної політики на основні макроекономічні параметри
		Обґрунтовувати способи реалізації різних видів державної економічної політики в країні та її регіонах
		Обирати з альтернативних варіантів раціональні управлінські рішення щодо реалізації того чи іншого виду державної економічної політики в країні та її регіонах
		Обґрунтовувати критерії для оцінювання наслідків прийнятих управлінських рішень щодо вибору стратегії економічного зростання економіки на макро- та мезорівнях
		Надавати рекомендації органам державної влади і місцевого самоврядування щодо застосування ефективних варіантів економічного регулювання країни

* Державне регулювання економіки

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено у табл. А.1 додатка А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Державне регулювання господарських процесів та економічної політики

Тема 1. Методологічні основи державного регулювання господарських процесів та економічної політики

1.1. Доцільність державного регулювання економіки та економічної політики.

Сучасне розуміння сутності державного регулювання економіки та економічної політики. Основна мета державного регулювання економіки та економічної політики. Економічна політика як економічна категорія. Держава та її роль у регулюванні економіки. Обґрунтування доцільності державного втручання в економіку країни та реалізації ефективної державної економічної політики.

1.2. Сутність, об'єкти та суб'єкти державного регулювання економіки та економічної політики.

Економічна сутність об'єктів і суб'єктів державного регулювання економіки та економічної політики. Предмет, методи і завдання державного регулювання економіки та економічної політики. Основні принципи державного регулювання економіки країни. Державне управління економіки, його основні функції: організація, планування, регулювання, кадрове забезпечення, контроль.

1.3. Методи державного регулювання економіки та економічної політики.

Класифікація основних методів (за формою впливу, за засобами впливу), що використовуються у сфері державного регулювання економіки та економічної політики. Характеристика основних методів у сфері державного регулювання економіки та економічної політики.

Тема 2. Державна економічна політика та механізми її реалізації

2.1. Сутність, мета та принципи державної економічної політики.

Сутність, мета та основні завдання державної економічної політики. Об'єкти та суб'єкти державної економічної політики. Ключові принципи державної економічної політики в Україні. Рівні, на яких реалізується державна економічна політика. Фактори, що впливають на економічну політику держави. Сутність "глобалізаційних факторів" в економічній політиці держави та їх вплив на суспільний вибір в Україні.

2.2. Види державної економічної політики та алгоритм її реалізації в Україні.

Сутність та детальна характеристика основних видів державної економічної політики в Україні: соціальної, структурно-галузевої, інституціональної, інвестиційної, грошово-кредитної, бюджетної, цінової, податкової, демографічної, антимонопольної, інноваційної, валютної, екологічної. Основні показники, що використовуються для визначення ефективності реалізації того чи іншого виду державної економічної політики в Україні.

2.3. Складові частини механізму реалізації державної економічної політики.

Сутність механізму реалізації державної економічної політики в Україні та основні його складових частин. Інструменти реалізації державної економічної політики в країні. Пріоритети реалізації сучасної державної економічної політики в Україні.

Тема 3. Система макроекономічних показників та їх застосування в практиці регулювання економіки

3.1. Система національних рахунків як методологія моделювання макроекономічних процесів.

Сутність системи національних рахунків, яка використовується в Україні. Система національних рахунків як методологія моделювання макроекономічних процесів в Україні.

3.2. Принципи побудови і взаємозв'язок основних макроекономічних показників у системі національних рахунків.

Система принципів побудови основних макроекономічних показників у системі національних рахунків та їх взаємозв'язок. Застосування системи національних рахунків для аналізу макроекономічних процесів та прийняття державно-управлінських рішень.

3.3. Методи розрахунку основних макроекономічних показників залежно від відтворювального процесу.

Методи розрахунку основних макроекономічних показників залежно від стадій відтворювального процесу. Основні методи розрахунку валового внутрішнього продукту. Номінальний і реальний валовий внутрішній продукт. Використання індекса-дефлятора валового внутрішнього продукту в процесі державного регулювання економікою.

Змістовий модуль 2. Напрями реалізації та показники оцінки державної економічної політики

Тема 4. Фактори, критерії та показники економічного зростання

4.1. Сутність і основні типи економічного зростання країни.

Сутність та основні типи економічного зростання країни. Порівняння понять "економічне зростання" та "економічний розвиток". Фактори, які зумовлюють економічне зростання країни (фактори пропозиції і попиту, фактор економічної ефективності).

4.2. Критерії й основні показники економічного зростання країни.

Способи вимірювання економічного зростання країни. Система показників, які характеризують економічне зростання і економічний розвиток країни та її регіонів. Система показників кількісних змін економічного

розвитку. Показники якісних змін економічного розвитку: індекс соціального розвитку, індекс розвитку людського потенціалу, індекс бідності та індекс рівня життя населення, комплекс індикаторів сталого розвитку. Критерії економічного зростання (спаду) країни.

4.3. Державна політика стимулювання економічного зростання: стратегії та пріоритети.

Сутність методів і інструментів державного стимулювання економічного зростання в країні. Економічні методи державного регулювання економіки для стимулювання структурних зрушень в Україні на основі використання фіскальних, монетарних, інвестиційних інструментів. Практика реалізації моделі державного стимулювання економічного розвитку країни та її регіонів у стратегічному і тактичному вимірах.

Тема 5. Державне регулювання підприємництва та регуляторна політика в Україні

5.1. Підприємництво як об'єкт державного регулювання.

Економічна сутність підприємництва в Україні. Види та характеристика підприємницької діяльності. Організаційно-правові форми підприємництва в Україні. Роль держави в процесі становлення підприємницького середовища в Україні. Нормативно-правове забезпечення функціонування підприємницької діяльності в Україні.

5.2. Формування системи державної підтримки підприємницької діяльності.

Механізм державної підтримки та розвитку підприємницької діяльності в Україні. Основні нормативно-правові документи, що регламентують процес державного регулювання підприємництва в Україні. Засади державного контролю за підприємницької діяльністю в Україні.

5.3. Фінансові важелі державного регулювання підприємництва.

Сутність податкового регулювання та сприяння розвитку бізнесу. Класифікація фінансових важелів державного регулювання підприємництва за економічним призначенням (заходи податкового регулювання та сприяння самоінвестуванню підприємництва; фінансово-інвестиційні методи державного впливу на бізнес). Характеристика заходів податкового регулювання та сприяння самоінвестуванню підприємництва в Україні. Сутність державного кредитування підприємництва в Україні. Фінансова підтримка підприємництва в Україні.

5.4. Регуляторна політика держави в господарській сфері.

Сутність та основні напрями регуляторної політики в Україні у господарській сфері. Принципи державної регуляторної політики. Забезпечення здійснення регуляторної політики держави. Нормативно-правове забезпечення здійснення регуляторної політики в Україні у господарській сфері. Правове регулювання господарських і адміністративних відносин між регуляторними органами (або іншими органами державної влади) та суб'єктами господарювання в країні. Технологія аналізу регуляторного впливу.

Тема 6. Механізми структурної та інноваційно-інвестиційної політики

6.1. Сутність структурної політики держави та її основні види.

Економічний зміст структурної політики держави та її основні види. Принципи здійснення державної структурної політики. Основні показники оцінки структурних зрушень в економіці країни. Державне регулювання структурних зрушень в економіці та структурна політика держави.

6.2. Державне регулювання науково-технічної та інноваційної діяльності.

Сутність процесу державного регулювання науково-технічної та інноваційної діяльності. Основні інструменти механізму державного сприяння формуванню і розвитку національної інноваційної системи. Основні показники науково-технічної та інноваційної діяльності країни та її регіонів.

6.3. Державне регулювання інвестиційних процесів в Україні.

Концептуальні основи державного регулювання інвестиційних процесів в Україні. Класичні і сучасні теорії державного регулювання інвестицій. Перспективи стимулювання залучення іноземного капіталу до економіки країни. Аналіз інвестиційної активності країни та її регіонів. Методи державного регулювання інвестиційних процесів в Україні.

Тема 7. Аналіз економічної політики за провідними напрямками її реалізації в сучасних умовах України

7.1. Мета та інструменти економічної політики.

Економічний аналіз державної політики в Україні. Основні методи та інструменти реалізації економічної політики в країні. Цикл формування і реалізації економічної політики. Стратегія і тактика як форми реалізації економічної політики.

7.2. Основні напрями аналізу економічної політики.

Алгоритм аналізу економічної політики. Моніторинг і оцінювання економічної політики. Основні показники аналізу економічної політики на різних рівнях державного управління. Порівняльний аналіз економічної політики України та інших країн світу.

4. Структура навчальної дисципліни

У процесі вивчення навчальної дисципліни слухач має ознайомитися з програмою дисципліни, з її структурою, формами та методами навчання, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Тематичний план навчальної дисципліни складається з двох модулів, кожний з яких об'єднує у собі відносно окремих самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує декілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Вивчення слухачем навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Структура залікового кредиту навчальної дисципліни наведена у табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни "Державне регулювання економіки"

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лекційні	семінарські, практичні	самостійна робота	проведення підсумкового контролю
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Державне регулювання господарських процесів та економічної політики					
<i>Тема 1. Методологічні основи державного регулювання господарських процесів та економічної політики</i>	9,5	0,5	2	7	–
<i>Тема 2. Державна економічна політика та механізми її реалізації</i>	10	1	2	7	–
<i>Тема 3. Система макроекономічних показників та їх застосування в практиці регулювання економіки</i>	9,5	0,5	2	7	–
Разом за змістовим модулем 1	29	2	6	21	–

1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 2. Напрями реалізації та показники оцінки державної економічної політики					
<i>Тема 4. Фактори, критерії та показники економічного зростання</i>	12,5	0,5	3	9	–
<i>Тема 5. Державне регулювання підприємництва та регуляторна політика в Україні</i>	11,5	0,5	2	9	–
<i>Тема 6. Механізми структурної та інноваційно-інвестиційної політики</i>	11,5	0,5	3	8	–
<i>Тема 7. Аналіз економічної політики за провідними напрямками її реалізації в сучасних умовах України</i>	11,5	0,5	2	9	–
Разом за змістовим модулем 2	47	2	10	35	–
<i>Підготовка до екзамену</i>	10	–	–	–	10
<i>Передекзаменаційні консультації</i>	2	–	–	–	2
<i>Екзамен</i>	2	–	–	–	2
Усього годин за дисципліною	90	4	16	56	14

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення слухачем теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу.

У процесі проведення семінарського заняття організується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких слухачі готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена у ході обговорення.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені слухачами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані слухачем бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Теми та плани практичних (семінарських) занять

Назва теми	Теми та плани практичних (семінарських) занять	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Державне регулювання господарських процесів та економічної політики			
<i>Тема 1.</i> Методологічні основи державного регулювання господарських процесів та економічної політики	<i>Семінарське заняття.</i> 1. Основні теорії державного регулювання економіки (ДРЕ). 2. Досвід здійснення ДРЕ в Україні та зарубіжних країнах. 3. Зв'язок дисципліни "ДРЕ" з іншими дисциплінами	2	Основна [2; 4 – 6]; додаткова [8; 11; 18]
<i>Тема 2.</i> Державна економічна політика та механізми її реалізації	<i>Семінарське заняття.</i> 1. Сутність, мета та основні завдання державної економічної політики (ДЕП). 2. Принципи реалізації ДЕП та їх застосування на практиці. 3. Форми, методи та інструменти реалізації ДЕП на макро-, мезо- та мікрорівнях. 4. Протиріччя, що мають місце у процесі реалізації ДЕП в Україні та інших країнах світу. <i>Практичне заняття.</i> Здійснення аналізу основних видів державної економічної політики в Україні	2	Основна [2 – 6]; додаткова [8; 11; 14 – 18]
<i>Тема 3.</i> Система макроекономічних показників та їх застосування в практиці регулювання економіки	<i>Семінарське заняття.</i> 1. Використання системи національних рахунків в Україні та інших країнах світу. 2. Принципи побудови і взаємозв'язок основних макроекономічних показників у системі національних рахунків. 3. Методи розрахунку валового внутрішнього продукту (ВВП) на різних стадіях відтворювального процесу. <i>Практичне заняття.</i> Оцінка структури і динаміки ВВП за статистичними даними. Розрахунок реального і номінального ВВП та темпів інфляції за статистичними даними. <i>Колоквіум за змістовим модулем 1</i>	2	Основна [2 – 6]; додаткова [8 – 12; 15 – 18]

1	2	3	4
Змістовий модуль 2. Напрями реалізації та показники оцінки державної економічної політики			
<i>Тема 4.</i> Фактори, критерії та показники економічного зростання	<i>Семінарське заняття.</i> 1. Моделі і критерії економічного зростання в Україні та інших країнах світу. 2. Основні показники економічного зростання. 3. Фактори економічного зростання та специфіка їх дії в Україні. <i>Практичне заняття.</i> Розрахунок показників економічного зростання в регіонах України	3	Основна [2 – 6]; додаткова [7; 9 – 10; 15; 17 – 20]
<i>Тема 5.</i> Державне регулювання підприємництва та регуляторна політика в Україні	<i>Семінарське заняття.</i> 1. Основні механізми регулювання підприємницької діяльності в Україні. 2. Механізм стимулювання інноваційної активності підприємств у різних країнах світу. 3. Визначення державного впливу на розвиток інноваційного підприємництва в Україні. 4. Необхідність та основні напрями запровадження регуляторної політики у сучасних умовах розвитку України	2	Основна [2 – 6]; додаткова [8 – 12; 20 – 21]
<i>Тема 6.</i> Механізми структурної та інноваційно-інвестиційної політики	<i>Семінарське заняття.</i> 1. Специфіка державного регулювання інноваційно-інвестиційних процесів в Україні. 2. Регіональні інвестиційні програми та показники економічної ефективності інвестицій в Україні. <i>Практичне заняття.</i> Розрахунок основних структурних співвідношень економіки країни та її регіонів	3	Основна [1 – 6]; додаткова [7 – 12; 15 – 21]
<i>Тема 7.</i> Аналіз економічної політики за провідними напрямками її реалізації в сучасних умовах України	<i>Практичне заняття.</i> Розрахунок показників, що характеризують основні напрями економічної політики країни. Проведення порівняльного аналізу економічної політики України та інших країн світу. <i>Колоквіум за змістовим модулем 2</i>	2	Основна [1 – 6]; додаткова [7 – 12; 15 – 21]

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямована на формування професійних компетентностей слухачів у процесі виконання ними певних видів економічної роботи, а саме – розрахунків економічних показників, обґрунтування висновків щодо напрямів покращення державного регулювання економіки. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті.

У процесі проведення практичного заняття слухачі самостійно або у малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, практичні ситуації чи ділові ігри. Наприкінці заняття з метою виявлення ступеня засвоєння матеріалу викладачем проводиться перевірка роботи, яку виконували слухачі, та підведення підсумків з виставленням відповідної оцінки залежно від результатів виконаної роботи.

У межах даної навчальної дисципліни з метою опанування слухачами усіх видів економічних розрахунків практичні заняття рекомендується проводити за окремо взятими темами чи, в деяких випадках, питаннями (див. табл. 5.1).

6.1. Приклади типових практичних завдань

Змістовий модуль 1. Державне регулювання господарських процесів та економічної політики

Тема 3. Система макроекономічних показників та їх застосування в практиці регулювання економіки

Практичне завдання

На підставі даних, наведених у табл. 1, розрахувати реальний валовий внутрішній продукт (ВВП) України у зазначені роки, темпи зростання й приросту реального й номінального ВВП, а також визначити темпи інфляції.

Вихідні дані для розрахунків

Показники	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік
Номінальний ВВП, млрд грн	1 082,6	1 316,6	1 408,8	1 454,9	1 566,7	1 979,5
Індекс цін	1,091	1,046	1,002	1,005	1,249	1,433

**Змістовий модуль 2. Напрями реалізації
та показники оцінки державної економічної політики**

Тема 4. Фактори, критерії та показники економічного зростання

Практичне завдання 4.1

Визначте темпи зростання обсягу ВВП на душу населення у звітному році порівняно з попереднім, якщо у попередньому році ВВП становив 1 408 889 млн грн, ВВП на душу населення – 30 928,56 грн. У звітному році ВВП зріс на 3,27 %, а чисельність населення скоротилась на 0,14 %.

Практичне завдання 4.2

Визначити приріст реального ВВП у розрахунковому році, якщо у базовому році номінальний ВВП становив 1 408 889 млн грн. У розрахунковому році номінальний ВВП зростає на 3,27 %, а ціни за рік на 0,5 %.

7. Самостійна робота

Вивчення матеріалу з навчальної дисципліни передбачає проведення слухачем самостійної роботи.

Самостійна робота слухачів є важливою складовою навчального процесу. Її слід розглядати як спосіб індивідуалізації процесу навчально-професійної підготовки слухачів, як основу самоосвітньої діяльності фахівців, вагомий чинник їх професійної мобільності. Вона полягає у поглибленому вивченні та аналізі інформації з питань, винесених на самостійне опрацювання з використанням підручників, навчальних посібників, науково-економічної та періодичної літератури, законів та нормативних актів України, інформації з мережі Інтернет, даних статистичних довідників. Ця

інформація повинна використовуватися слухачем при підготовці до практичних (семінарських) занять та до проміжного і підсумкового контролю.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи слухачів визначається навчальним планом і становить 78 % (70 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (90 годин). У ході самостійної роботи слухач має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

Питання для самостійного опрацювання

Змістовий модуль 1. Державне регулювання господарських процесів та економічної політики

Тема 1. Методологічні основи державного регулювання господарських процесів та економічної політики

- 1.1. Класичні наукові школи державного регулювання економіки.
- 1.2. Сучасні наукові школи державного регулювання економіки.
- 1.3. Інструменти прямого і непрямого втручання держави в управління економічними процесами.

Література: основна [2; 4 – 6]; додаткова [8; 11; 18].

Тема 2. Державна економічна політика та механізми її реалізації

- 2.1. Актуальні проблеми державної економічної політики в Україні.
- 2.2. Світовий досвід формування і реалізації державної економічної політики.
- 2.3. Фінансове забезпечення реалізації державної економічної політики.
- 2.4. Обґрунтування напрямів реалізації основних видів державної економічної політики в Україні.

Література: основна [2 – 6]; додаткова [11; 8; 14 – 18].

Тема 3. Система макроекономічних показників та їх застосування в практиці регулювання економіки

- 3.1. Номінальний і реальний валовий внутрішній продукт.
- 3.2. Суспільний добробут і тіньова економіка.

3.3. Використання системи національних рахунків для аналізу макроекономічних процесів та прийняття державно-управлінських рішень.

Література: основна [2; 4 – 6]; додаткова [17; 20 – 22; 24; 34; 38].

Змістовий модуль 2. Напрями реалізації та показники оцінки державної економічної політики

Тема 4. Фактори, критерії та показники економічного зростання

4.1. Зв'язок між поняттям "економічне зростання" і "економічний розвиток".

4.2. Стратегія соціально-економічного розвитку країни та її регіонів.

4.3. Засоби державного впливу на економічне зростання.

4.4. Індекс рівня життя населення як основний показник якісних змін економічного розвитку країни.

Література: основна [2; 4 – 6]; додаткова [17; 20 – 22; 24; 34; 38].

Тема 5. Державне регулювання підприємництва та регуляторна політика в Україні

5.1. Державне регулювання малого і середнього підприємництва в Україні.

5.2. Нормативно-правове забезпечення державного регулювання підприємництва в Україні.

5.3. Переваги і недоліки основних напрямів регуляторної політики в Україні.

Література: основна [2; 4 – 6]; додаткова [12; 14; 17; 20 – 22; 24; 31 – 32; 38; 39].

Тема 6. Механізми структурної та інноваційно-інвестиційної політики

6.1. Сутність і механізми структурної політики держави.

6.2. Форми регулювання науково-технічної політики в Україні.

6.3. Формування інноваційних кластерів в Україні та в інших країнах.

6.4. Вплив держави на розподіл інвестицій між галузями та регіонами.

Література: основна [2; 4 – 6]; додаткова [12 – 15; 17 – 24; 34 – 38].

Тема 7. Аналіз економічної політики за провідними напрямами її реалізації в сучасних умовах України

7.1. Моніторинг і оцінювання економічної політики в Україні.

7.2. Основні показники для аналізу економічної політики держави.

Література: основна [2; 4 – 6]; додаткова [8; 11; 17; 20 – 22; 24; 30; 33 – 35; 38].

7.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовий модуль 1. Державне регулювання господарських процесів та економічної політики

Тема 1. Методологічні основи державного регулювання господарських процесів та економічної політики

- 1.1. У чому полягає об'єктивна необхідність і які можливості державного регулювання економіки?
- 1.2. Які основні функції виконує держава у сучасній ринковій економіці?
- 1.3. Еволюція теорії і практики державного регулювання. Чим вона викликана?
- 1.4. Які існують типи формалізованого впливу держави на економіку?
- 1.5. Чи є поняття "державне втручання в економіку" та "державне регулювання економіки" тотожними?
- 1.6. Основні методи державного регулювання економіки.
- 1.7. Назвіть основні форми правового регулювання економіки в Україні.

Література: основна [2; 4 – 6]; додаткова [21; 24; 34; 38].

Тема 2. Державна економічна політика та механізми її реалізації

- 2.1. Що ви розумієте під поняттям "державна економічна політика"? Назвіть нормативно-правові акти, що виступають законодавчою базою реалізації державної економічної політики в Україні.
- 2.2. Назвіть головні цілі державної економічної політики в Україні.
- 2.3. Наведіть приклади об'єктів і суб'єктів державної економічної політики в Україні.
- 2.4. Охарактеризуйте основні види державної економічної політики та зміст основних її принципів.
- 2.5. На які органи влади покладено реалізацію державної економічної політики в Україні?
- 2.6. Охарактеризуйте основні етапи алгоритму реалізації державної економічної політики в країні.
- 2.7. Назвіть та охарактеризуйте основні методи реалізації державної економічної політики в Україні.
- 2.8. За допомогою яких інструментів здійснюється реалізація державної економічної політики в Україні?

Література: основна [2 – 6]; додаткова [8; 11; 14 – 18].

Тема 3. Система макроекономічних показників та їх застосування в практиці регулювання економіки

3.1. Що є номінальним і реальним валовим внутрішнім продуктом?

3.2. Які методи розрахунку валового внутрішнього продукту ви знаєте? З якою метою у системі національних рахунків використовуються різні методи розрахунку валового внутрішнього продукту?

3.3. Як система національних рахунків використовується для аналізу макроекономічних процесів та прийняття державно-управлінських рішень?

Література: основна [2; 4 – 6]; додаткова [17; 20 – 22; 24; 34; 38].

Змістовий модуль 2. Напрями реалізації та показники оцінки державної економічної політики

Тема 4. Фактори, критерії та показники економічного зростання

4.1. Як співвідносяться поняття "економічне зростання" та "економічний розвиток"?

4.2. Які типи економічного зростання ви знаєте?

4.3. За допомогою яких показників можна виміряти рівень економічного зростання у країні?

4.4. Які фактори справляють найбільший вплив на динаміку економічного зростання української економіки в цілому та окремих галузях?

Література: основна [2; 4 – 6]; додаткова [17; 20 – 22; 24; 34; 38].

Тема 5. Державне регулювання підприємництва та регуляторна політика в Україні

5.1. Охарактеризуйте методи та інструменти державного впливу на розвиток підприємництва.

5.2. Які основні завдання держави щодо створення та розвитку підприємництва в Україні?

5.3. Які можна виділити основні напрями державної підтримки підприємництва в Україні?

5.4. Які можна виділити переваги та недоліки здійснення регуляторної політики в Україні та її регіонах?

Література: основна [2; 4 – 6]; додаткова [12; 14; 17; 20 – 22; 24; 38].

Тема 6. Механізми структурної та інноваційно-інвестиційної політики

6.1. Назвіть і охарактеризуйте основні структурні взаємозв'язки у сучасній економіці України.

6.2. Назвіть фази довгострокових структурних циклів.

6.3. Що є пріоритетним у здійсненні структурної політики держави у сучасних умовах України? Як це пов'язано із провідними напрямками запровадження промислової, аграрної політики держави?

6.4. Поясніть взаємозв'язок між інвестиційною та інноваційною політикою держави.

6.5. Як здійснення заходів з регулювання інвестиційно-інноваційних процесів позначається на структурних зрушеннях в економіці?

6.6. Визначте особливості галузевої структури іноземних інвестицій в економіку України.

Література: основна [2; 4 – 6]; додаткова [12 – 15; 17 – 24; 34 – 38].

Тема 7. Аналіз економічної політики за провідними напрямками її реалізації в сучасних умовах України

7.1. Визначте особливості здійснення економічної політики в Україні.

7.2. Процедура моніторингу економічної політики у країні.

7.3. Основні показники, які використовують для аналізу економічної політики держави.

7.4. Які основні напрями реалізації економічної політики в Україні?

Література: основна [2; 4 – 6]; додаткова [8; 11; 17; 20 – 22; 24; 35; 38].

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких як: проблемні лекції, міні-лекції, семінари-дискусії, робота в малих групах, кейс-метод.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено у табл. 8.1.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток мислення слухачів. Коло питань теми лекції обмежуються двома – трьома ключовими моментами, увага слухачів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням слухачам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням

головних висновків з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу слухачам пропонуються питання для самостійного розміркування. При цьому лектор задає питання, які спонукають слухача шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує слухачів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Таблиця 8.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Змістовий модуль 1. Державне регулювання господарських процесів та економічної політики	
<i>Тема 1. Методологічні основи державного регулювання господарських процесів та економічної політики</i>	<i>Проблемна лекція з питання "Необхідність державного регулювання господарських процесів та економічної політики в Україні та інших країнах світу"; кейс "Вибір моделі державного регулювання економіки та економічної політики для України"; презентація результатів роботи в малих групах</i>
<i>Тема 2. Державна економічна політика та механізми її реалізації</i>	<i>Проблемна лекція з питання "Роль держави в управлінні трансформаційними процесами у національній економіці". Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Вплив "глобалізаційних факторів" в економічній політиці держави на суспільний вибір"; презентація результатів роботи в малих групах</i>
<i>Тема 3. Система макроекономічних показників та їх застосування в практиці регулювання економіки</i>	<i>Проблемна лекція з питання "Основні проблеми розрахунку реального і номінального валового внутрішнього продукту"</i>
Змістовий модуль 2. Напрями реалізації та показники оцінки державної економічної політики	
<i>Тема 4. Фактори, критерії та показники економічного зростання</i>	<i>Проблемна лекція з питання "Оцінка рівня економічного розвитку у регіонах України"; кейс "Вплив зовнішніх факторів на динаміку економічного зростання України та її регіонів"; презентація результатів роботи в малих групах</i>
<i>Тема 5. Державне регулювання підприємництва та регуляторна політика в Україні</i>	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Переваги та недоліки державного регулювання підприємства в Україні та інших країнах світу"; презентація результатів роботи в малих групах</i>
<i>Тема 6. Механізми структурної та інноваційно-інвестиційної політики</i>	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Структурна перебудова української економіки та пріоритети інвестиційної політики України"; кейс "Формування кластерної системи в Україні та її регіонах"; презентація результатів роботи в малих групах</i>

1	2
<i>Тема 7. Аналіз економічної політики за провідними напрямками її реалізації в сучасних умовах України</i>	<i>Кейс "Порівняльний аналіз економічної політики в Україні та інших країн світу (Китаю, Німеччини, Японії тощо)"; презентація результатів роботи в малих групах</i>

На початку проведення **проблемної лекції** необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити слухачам. У ході викладання лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені запитання, а висвітлювати лекційний матеріал таким чином, щоб отриману інформацію слухач міг використовувати під час розв'язання проблеми.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу, за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

На початку проведення міні-лекції за вказаними вище темами лектор акцентує увагу слухачів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виноситься питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладаються вони стисло. Лекційне заняття, проведене у такий спосіб, пробуджує у слухача активність та увагу при сприйнятті матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він одержав від викладача.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного слухача в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування. Після висвітлення проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (при використанні міні-лекцій) слухачам пропонується об'єднуватися у групи по 5 – 6 осіб та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, для демонстрації нових товарів і послуг. Однією з позитивних рис презентації та її переваг при

використанні в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули слухачі при роботі у певній малій групі.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у слухачів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Перевірка та оцінювання сформованих компетентностей слухачів може проводитись в наступних формах: оцінювання роботи слухачів у процесі практичних (семінарських) занять; проведення поточного (проміжного) контролю; проведення модульного контролю; проведення підсумкового письмового іспиту. Оцінювання сформованих компетентностей у слухачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання слухачів за накопичувальною бально-рейтинговою системою", загальна оцінка складається з оцінки за поточну успішність, яку слухач отримує під час лекційних, семінарських (практичних) занять (**60 балів**), та оцінки за письмовий іспит (**40 балів**).

Поточне оцінювання рівня оволодіння слухачами професійними компетентностями здійснюється під час проведення лекційних, семінарських (практичних) занять.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних (семінарських) занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє слухачу скласти іспит – 35 балів).

Об'єктами поточного контролю є: 1) активність та результативність роботи слухача протягом семестру над вивченням навчального матеріалу дисципліни; 2) відвідування занять, виконання домашніх завдань, есе, доповіді, підготовки презентацій за темами дисципліни; 3) проходження проміжного контролю і виконання модульних контрольних завдань.

Оцінювання проводиться за накопичувальною бально-рейтинговою системою за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння матеріалу дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді ситуацій, розв'язанні задач, проведення розрахунків при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

У процесі оцінювання практичних завдань увага приділяється також їх якості та самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання слухача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Модульний контроль проводиться у формі **колоквіуму** двічі за семестр. При проведенні колоквіуму визначається рівень оволодіння слухачами професійних компетентностей з навчальної дисципліни за відповідний змістовий модуль.

Колоквіум передбачає виявлення опанування слухачем матеріалу лекційного модуля та вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді тестування, а також вирішення практичного завдання. При цьому тестове завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення невеличкого практичного завдання.

Тестові завдання містять запитання одиничного і множинного вибору різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей слухачів на тестові завдання використовуються наступні критерії:

оцінка 11 балів виставляється у випадку, якщо слухач правильно відповів на 24 тестові запитання;

оцінка 10 балів – 23 – 22 правильних відповідей;

оцінка 9 балів – 21 – 20 правильних відповідей;

оцінка 8 балів – 19 – 18 правильних відповідей;

оцінка 7 балів – 17 – 16 правильних відповідей;

оцінка 6 балів – 15 – 14 правильних відповідей;

оцінка 5 балів – 13 – 12 правильних відповідей;

оцінка 4 балів – 11 – 10 правильних відповідей;

оцінка 3 бали – 9 – 8 правильних відповідей;

оцінка 2 бали – 7 – 6 правильних відповідей;

оцінка 1 бал – 5 і менше правильних відповідей.

Тести для модульного контролю обираються із загального переліку тестів за відповідними модулями.

У процесі модульного контролю при вирішенні практичного завдання **оцінка 11 балів** виставляється: за правильне представлення та використання методичного апарату, зокрема формул та позначення до них (4 бали); за арифметичну правильність розрахунків та охайність представлення результатів (4 бали); за правильне наведення одиниць виміру показників (1 бал); за наявність і ґрунтовність висновку (2 бали).

Кожне завдання модульного контролю оцінюється окремо. Загальна оцінка дорівнює середній арифметичній із суми оцінок кожного завдання.

Таким чином, після вивчення тем 1 – 3 (змістовий модуль 1) слухачі виконують **Завдання до змістового модуля 1**. Відповідно, після вивчення тем 4 – 7 (змістовий модуль 2) – **Завдання до змістового модуля 2**.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни "Державне регулювання економіки" здійснюється у письмовій формі за екзаменаційними білетами.

Слухач не допускається до складання іспиту, якщо кількість балів, одержаних за результати успішності під час поточного та модульного контролю впродовж семестру, в сумі **не досягла 35 балів**.

Екзаменаційний білет включає в себе 15 тестів, які перевіряють рівень засвоєння слухачами теоретичного матеріалу, та трьох завдань (стереотипне, евристичне та діагностичне), які перевіряють рівень оволодіння слухачами професійними компетентностями зі здійснення розрахунків показників валового внутрішнього продукту, темпів зростання (приросту) основних показників розвитку економіки країни та її регіонів,

показників аналізу національного і регіонального ринків праці, індексів рівня життя населення країни, коефіцієнта ринкової концентрації, з аналізу ефективності грошово-кредитної політики держави, бюджетної політики країни та з прийняття оптимальних рішень щодо проведення економічної політики країни.

Стереотипне завдання розкриває рівень оволодіння слухачами професійними компетентностями зі здійснення розрахунків: обсягу валового внутрішнього продукту країни різними методами, рівня економічної активності населення, безробіття і зайнятості трудових ресурсів країни, індексів рівня життя населення країни, коефіцієнта ринкової концентрації.

Евристичне завдання розкриває рівень оволодіння слухачами професійними компетентностями з оцінки доцільності проведення тієї чи іншої економічної політики країни, обґрунтування ефективних напрямів проведення грошово-кредитної, бюджетної, соціальної, інвестиційної, зовнішньоекономічної політики держави, визначення показників боргової, демографічної безпеки країни.

Діагностичне завдання розкриває рівень оволодіння слухачами професійними компетентностями з аналізу абсолютних і відносних змін обсягів валового внутрішнього продукту країни (чистого внутрішнього продукту, національного доходу), структури трудових ресурсів країни та побудови зведеного їх балансу, структури і показників динаміки чисельності працездатного населення країни за видами економічної діяльності.

Кожне завдання екзаменаційного білета оцінюється окремо. Підсумкова оцінка за екзамен складається з суми балів за виконання всіх завдань та округлюється до цілого числа за правилами математики.

Кожна правильна відповідь на тестове запитання оцінюється в один бал.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються щодо складності, трудомісткості та значення для розв'язання завдання.

Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного наступним чином:

1) оцінка за правильність виконання стереотипного завдань дорівнює **6 балам** і включає:

за правильне представлення та використання методичного апарату, зокрема формул та позначення до них (2 бали);

за арифметичну правильність розрахунків та охайність представлення результатів (2 бали);

за правильне наведення одиниць виміру показників (1 бал);

за наявність і ґрунтовність висновку (1 бал);

2) оцінка за правильність виконання діагностичного завдання дорівнює **9 балам** і включає:

за правильне представлення та використання методичного апарату, зокрема формул та позначення до них (2 бали);

2 бали за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку окремих показників, які входять до алгоритму вирішення завдання та охайність представлення результатів;

за арифметичну правильність розрахунків (2 бали);

за правильне наведення одиниць виміру показників (1 бал);

за логічну послідовність і ґрунтовність висновку (2 бали);

3) оцінка за правильність виконання евристичного завдання дорівнює **10 балам** і включає:

за правильне представлення та використання методичного апарату, зокрема формул та позначення до них (2 бали);

за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку окремих показників, які входять до алгоритму вирішення завдання та охайність представлення результатів (2 бали);

за арифметичну правильність розрахунків (2 бали);

за правильне наведення одиниць виміру показників (1 бал);

за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність висновку (3 бали).

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Напрямок підготовки: державне управління

Спеціальність: державна служба Семестр 4

Навчальна дисципліна: "Державне регулювання економіки"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ 1

Тестові завдання.

Завдання 1 (стереотипне). Визначити рівень боргового навантаження країни за наступними даними: обсяг зовнішнього боргу становить

24 506,88 млн дол. США; річний номінальний валовий внутрішній продукт (ВВП) становить 1 316,6 млрд грн, курс національної валюти становить 7,99 грн за 1 дол. США; сукупні платежі з обслуговування державного боргу становлять 2 454,31 млн дол. США; річний обсяг експорту товарів і послуг країни – 82 210,26 млн дол. США.

Завдання 2 (евристичне). Обґрунтуйте напрями державної грошово-кредитної політики на основі аналізу основних показників грошово-кредитної політики. Використовуючи дані табл. 1, визначте за аналізований період: динаміку номінального й реального ВВП; рівень і темп зростання (приросту) монетизації економіки; зростання (зниження) швидкості обертання грошей.

Таблиця 1

Основні параметри грошово-кредитної політики

Дата	Грошова маса, млрд грн	Швидкість обертання грошей, кількість обертів за рік	Індекс цін
Звітний рік	487,3	1,87	1,123
Попередній рік	598,4	1,81	1,091

Зробіть обґрунтовані висновки.

Завдання 3 (діагностичне). Проаналізуйте структуру та динаміку ВВП у фактичних цінах за даними, наведеними у табл. 2.

Таблиця 2

ВВП в Україні за категоріями кінцевого використання (млн грн)

Показники	Звітний рік	Попередній рік
1	2	3
Валовий внутрішній продукт	1 082 569	1 3166 00
Кінцеві споживчі витрати:	914 230	1 105 201
домашніх господарств	686 082	857 306
некомерційних організацій	8 222	9 197
сектору загального державного управління:	219 926	238 698
індивідуальні споживчі витрати	143 909	157 746
колективні споживчі витрати	76 017	80 952
Валове нагромадження основного капіталу	195 927	247 850

1	2	3
Зміна запасів матеріальних оборотних коштів	3 616	34 091
Придбання за виключенням вибуття цінностей	375	533
Чистий експорт товарів і послуг	-31 579	-71 075

Зробіть обґрунтовані висновки.

Затверджено на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки.

Протокол № __ від "__" _____ 20__ року.

Завідувач кафедри

Н. Л. Гавкалова

Екзаменатор

Г. М. Шумська

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів за формами та методами навчання з дисципліни "Державне регулювання економіки" у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Розподіл балів за формами та методами навчання з дисципліни

Теми змістового модуля		лекції	практичні	домашні завдання	есе	доповідь	презентація	поточні контрольні роботи	колоквиум	Усього
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1 Державне регулювання господарських процесів та економічної політики	Тема 1. Наукові засади державного регулювання господарських процесів та економічної політики	1	2	-	-	-	3	-	10	29

Закінчення табл. 10.1

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
	<i>Тема 2. Державна економічна політика та механізми її формування</i>	0,5	1	2	2	1	–	2		
	<i>Тема 3. Система макроекономічних показників та їх застосування в практиці регулювання економіки</i>	0,5	1	3	–	–	–	–		
Змістовий модуль 2 Напрями реалізації та показники оцінки державної економічної політики	<i>Тема 4. Фактори, критерії та показники економічного зростання</i>	1	2	2	–	1	–	–	10	31
	<i>Тема 5. Державне регулювання підприємництва та регуляторна політика в Україні</i>	0,5	1	4	–	–	–	2		
	<i>Тема 6. Механізми структурної та інноваційно-інвестиційної політики</i>	0,5	1	2	–	–	3	–		
	<i>Тема 7. Аналіз економічної політики за провідними напрямками її реалізації в сучасних умовах України</i>	0,5	0,5	–	–	–	–	–		
Усього		4,5	8,5	13	2	2	6	4	20	60

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання слухачів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 10.2).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану слухача та іншої академічної документації.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

11. Рекомендована література**11.1. Основна**

1. Бліщук К. М. Економічний аналіз державної політики: основні поняття, підходи до застосування : навч. посіб. / К. М. Бліщук, Є. Г. Матвіїшин. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2007. – 268 с.

2. Бодров В. Г. Державне регулювання економіки та економічна : навч. посіб. / В. Г. Бодров, О. М. Сафронова, Н. І. Балдич. – Київ : Академвидав, 2010. – 520 с.

3. Бодров В. Г. Трансформація економічних систем: концепції, моделі, механізми регулювання та управління : навч. посіб. / В. Г. Бодров. – Київ : Вид. УАДУ, 2002. – 102 с.

4. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки : підручник / В. М. Гриньова, М. М. Новікова. – Київ : Знання, 2008. – 398 с.

5. Калетнік Г. М. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / А. Г. Мазур, О. Г. Кубай. – Київ : Ліра-М, 2011. – 428 с.

6. Михасюк І. Р. Державне регулювання економіки : підручник / І. Р. Михасюк. – Київ : Ліра-М, 2011. – 216 с.

11.2. Додаткова

7. Бодров В. Г. Державне регулювання інноваційної модернізації промислового комплексу України : наукове видання / В. Г. Бодров, М. В. Гаман, В. О. Гусєв. – Київ : НАДУ, 2010. – 73 с.

8. Бюджетна політика у контексті соціально-економічного розвитку України : у 6 т. / редкол.: М. Я. Азаров (голова) та ін. Т. 5. Реформування міжбюджетних відносин і зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування / М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, В. Г. Бодров (кер. авт. кол.) та ін. – Київ : НДФІ, 2004. – 400 с.

9. Бюджетний кодекс України (зі змінами, внесеними згідно із законами) № 1275-VI від 16.04.2009 // Відомості Верховної Ради. – 2009. – № 38. – С. 534.

10. Геєць В. М. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посібн. / В. М. Геєць та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 279 с.

11. Господарський кодекс України від 09.01.2007 р. № 549-V // Відомості Верховної Ради. – 2007. – № 12. – С. 106.

12. Економічна теорія: Макро- та мікроекономіка : підручник / за ред. З. Ватаманюка, С. Панчишина. – Київ : ВД "Альтернативи", 2005. – 606 с.

13. Запатріна І. В. Розвиток системи державного капітального інвестування в Україні / І. В. Запатріна // Фінанси України. – 2009. – № 4. – С. 53–64.

14. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки : курс лекцій / О. І. Ковтун. – Київ : Ліра-М, 2012. – 388 с.

15. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки : практикум / О. І. Ковтун. – Київ : Ліра-М, 2012. – 340 с.

16. Конституція України. – Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 1996. – 142 с.

17. Піхоцький В. Ф. Ефективність бюджетної політики як інструмент соціально-економічного розвитку України / В. Ф. Піхоцький // Фінанси України. – 2010. – № 2. – С. 30–37.

18. Про зайнятість населення : Закон України № 1725-VI від 17.11.2009 // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 8. – С. 54.

19. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України № 4231-VI від 13.01.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 1. – С. 154.

20. Про інвестиційну діяльність : Закон України № 3461-VI від 02.06.2011 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – С. 578.

21. Про інноваційну діяльність Закон України № 3715-VI від 08.09.2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 77. – С. 14.

22. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України № 4618-VI від 22.03.2012 р. // Голос України. – 2012. – № 70. – С. 12.

23. Щетинін А. І. Політична економія : підручник / А. І. Щетинін. – Київ : ЦУЛ, 2011. – 480 с.

11.3. Інформаційні ресурси

24. Балабан О. Р. Державне регулювання інноваційної діяльності [Електронний ресурс] / О. Р. Балабан. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/15_3/244_Balaban_15_3.pdf.

25. Башнянин Г. І. Регулювання економічних систем і його типи [Електронний ресурс] / Г. І. Башнянин, Г. С. Третяк, О. М. Мартин. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/17_2/135_Basznianyn_17_2.pdf.

26. Зайдель М. І. Економічна політика незалежної України: деякі підсумки та перспективи [Електронний ресурс] / М. І. Зайдель. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Grani/2012_1/40.pdf.

27. Кульчицький Б. В. Методологічні проблеми типологізації економічних систем суспільства [Електронний ресурс] / Б. В. Кульчицький. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/lglpdp/2002_27/135_Kulczycki_LG_27.pdf.

28. Кульчицький Б. В. Типологізація економічних систем на основі уточнюючих об'єктивних критеріїв [Електронний ресурс] / Б. В. Кульчицький. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/13_2/198_Kulczycki_13_2.pdf.

29. Лапчук Я. Зміст і цілі грошово-кредитної політики [Електронний ресурс] / Я. Лапчук. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/Lapczuk.pdf>.

30. Лозова О. Роль грошово-кредитної політики в стимулюванні інноваційного розвитку вітчизняної економіки [Електронний ресурс] / О. Лозова. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gev/2011_2.pdf.

31. Лютий І. О. Теоретико-методологічні засади бюджетної політики держави / Ш. О. Лютий // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 13–19.

32. Малига В. А. Регуляторна політика як напрям вдосконалення правового регулювання господарських відносин [Електронний ресурс] / В. А. Малига. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nashp/2011_1_2/Maluga.pdf.
33. Мордвінов О. Г. Досвід формування механізму регуляторної політики в США та можливості застосування його в Україні [Електронний ресурс] / О. Г. Мордвінов, М. А. Погрібняк. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Ptdu/2011_2/files/PD211_28.pdf.
34. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.
35. Офіційний сайт Державного агентства України з інвестицій та розвитку. – Режим доступу : <http://in.ukrproject.gov.ua>.
36. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
37. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.
38. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
39. Павлішенко І. Б. Державне регулювання підприємництва в Україні: напрямки та пріоритети [Електронний ресурс] / І. Б. Павлішенко. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/17_1/258_Pawliszenko_17_1.pdf.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Державне регулювання економіки" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Методологічні основи державного регулювання господарських процесів та економічної політики					
Використовувати методи й інструменти державного регулювання економіки країни та її регіонів	Сутність поняття державного регулювання економіки та вихідні положення цього процесу, основні види методів державного регулювання економіки	Розуміння сутності, принципів, об'єктів, суб'єктів й інструментів державного регулювання економіки у країні; знання методології дослідження й удосконалення процесів регулювання економіки на макрорівні	Уміння використовувати загальнонаукові та конкретнонаукові методи для дослідження механізму державного регулювання економіки у країні	Здатність до роботи у команді з іншими слухачами при обговоренні необхідності державного регулювання економіки та економічної політики в Україні	Здатність брати ініціативу і формулювати власну позицію щодо обґрунтування методології дослідження механізму державного регулювання економіки в Україні
Тема 2. Державна економічна політика (ДЕП) та механізми її реалізації					
Приймати управлінські рішення щодо модернізації державного регулювання економіки та економічної політики, використовуючи європейські підходи та вітчизняний досвід	Сутність поняття ДЕП. Основні види і інструменти ДЕП. Сутність методу "дерево цілей". Зарубіжний досвід реалізації ДЕП	Знання про сутність ДЕП і основні складові механізму її реалізації у країні; знання основних критеріїв ефективної реалізації окремих видів ДЕП	Уміння обґрунтовувати критерії для оцінювання наслідків прийнятих управлінських рішень щодо реалізації тієї чи іншої ДЕП у країні	Здатність дотримуватися соціальних норм і правил при співпраці з іншими слухачами при формуванні своєї власної позиції щодо ефективних шляхів реалізації ДЕП	Здатність брати на себе відповідальність за прийняття індивідуальних й колективних рішень у процесі вибору шляхів ефективної реалізації ДЕП у країні
Тема 3. Система макроекономічних показників та їх застосування в практиці регулювання економіки					
Оцінювати вплив застосування різних інструментів і методів державного регулювання економіки на основні макроекономічні параметри країни	Основні поняття системи національних рахунків та взаємозв'язок показників у цій системі. Методи оцінки основних макроекономічних показників	Знання складових системи національних рахунків; знання методологічних основ розрахунку основних макроекономічних показників відповідно до системи національних рахунків, яку використовує Україна	Уміння розраховувати основні макроекономічні показники в країні та застосовувати їх економічну сутність для ефективного державного регулювання економіки країни	Здатність налагоджувати ефективну комунікацію у групі щодо використання інтерпретації основних макроекономічних показників для обґрунтування напрямів ефективного державного регулювання економіки країни	Здатність брати на себе відповідальність за наслідки використання вивисновків після розрахунку основних макроекономічних показників у процесі державного регулювання економіки та економічної політики в Україні

Закінчення додатка А
Закінчення табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 4. Фактори, критерії та показники економічного зростання					
Обґрунтувати критерії для оцінювання наслідків прийнятих управлінських рішень щодо вибору стратегії економічного зростання економіки на макро- та мезорівнях	Сутність економічного зростання і економічного розвитку. Етапи алгоритму розрахунку основних показників економічного зростання і розвитку економіки	Знання про сутність економічного зростання; знання алгоритму розрахунку основних показників економічного зростання (спаду) економіки та критеріїв оцінки цих показників	Уміння розраховувати основні показники, що характеризують економічне зростання (спад) в країні, та застосовувати їх економічну сутність для ефективного державного регулювання економіки країни	Здатність до роботи у команді у процесі розробки пропозицій та заходів програм державного стимулювання економічного зростання країни та її регіонів на основі моніторингу стану розвитку, визначених показників та діючого порядку	Здатність брати на себе ініціативу при прийнятті рішень щодо вирішення проблем державного регулювання економічного зростання країни та її регіонів
Тема 5. Державне регулювання підприємництва та регуляторна політика в Україні					
Обґрунтувати критерії для оцінювання наслідків прийнятих управлінських рішень щодо напрямів дієвого державного регулювання підприємництва та проведення регуляторної політики	Сутність, основні види підприємницької діяльності, її законодавчі основи. Процес реалізації регуляторної політики в країні. Інструменти державного регулювання підприємства	Знання нормативно-правових основ функціонування підприємства в Україні; знання складових механізму державного регулювання підприємства у країні; знання основ проведення регуляторної політики в країні	Уміння обирати доцільні інструменти регулювання підприємства з боку держави та регуляторного впливу на господарські процеси на різних рівнях державного управління	Здатність налагоджувати ефективну комунікацію у групі щодо використання інструментів державного регулювання підприємства та регуляторного впливу на господарські процеси в країні	Здатність брати ініціативу і формулювати власну позицію щодо обґрунтування вибору інструментів регулювання підприємства з боку держави та напрямів реалізації регуляторної політики
Тема 6. Механізми структурної та інноваційно-інвестиційної політики					
Надавати рекомендації органам публічної влади щодо застосування ефективних варіантів державного регулювання інноваційно-інвестиційних процесів країни та реалізації структурної політики	Сутність структурної політики, основні її принципи й інструменти реалізації. Основи інноваційно-інвестиційної політики та показники її ефективності	Знання про сутність структурної політики, основні її принципи й інструменти реалізації; знання про основи інноваційно-інвестиційної політики та показники її ефективності	Уміння розраховувати основні показники, що характеризують ефективність реалізації структурної та інноваційно-інвестиційної політики в країні, та застосовувати їх економічну сутність для ефективного державного регулювання економіки країни	Здатність до роботи у команді при обговоренні результатів розрахунків показників, що характеризують ефективність реалізації структурної та інноваційно-інвестиційної політики в Україні	Здатність брати на себе відповідальність за наслідки прийнятих рішень щодо реалізації основних напрямів структурної та інноваційно-інвестиційної політики в Україні
Тема 7. Аналіз економічної політики за провідними напрямами її реалізації в сучасних умовах України					
Обґрунтувати способи реалізації різних видів державної економічної політики в країні та її регіонах	Основні етапи проведення аналізу різних видів економічної політики в країні на державному та регіональному рівнях	Знання про основні етапи проведення аналізу різних видів економічної політики в країні на макро- і мезорівнях	Уміння проводити аналіз різних видів економічної політики в країні на державному та регіональному рівнях	Здатність до роботи у команді з іншими слухачами при обговоренні напрямів проведення аналізу різних видів економічної політики в Україні та інших країнах світу	Здатність брати на себе відповідальність за наслідки проведення аналізу різних видів економічної політики в країні в Україні

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	12
5. Теми та плани семінарських занять.....	13
6. Теми практичних занять	16
6.1. Приклади типових практичних завдань	16
7. Самостійна робота.....	17
7.1. Контрольні запитання для самодіагностики	20
8. Методи навчання	22
9. Методи контролю	25
10. Розподіл балів, які отримують студенти	31
11. Рекомендована література.....	33
11.1. Основна	33
11.2. Додаткова	34
11.3. Інформаційні ресурси.....	35
Додатки.....	37

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ"
для слухачів магістратури за спеціальністю
8.15010002 "Державна служба"
всіх форм навчання**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Шумська** Ганна Миколаївна

Відповідальний за видання *Н. Л. Гавкалова*

Редактор *О. Г. Лященко*

Коректор *О. Г. Лященко*

План 2016 р. Поз. № 215 ЕВ. Обсяг 40 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*